

Auschwitz-dag handler om Holocaust og andre folkedrab

Den 27. januar 2006 markerer Danmark for fjerde gang Auschwitz-dag. Auschwitz-dag er en årlig mindededag for Holocaust og andre folkedrab, som Danmark ligesom mange andre europæiske lande markerer med arrangementer rundt om i landet. I den forbindelse har Alan Jordan i et indlæg i Politiken efterlyst Afdeling for Holocaust- og Folkedrabsstudiers syn på dagens indhold og har samtidig ytret stærk bekymring for, at Holocaust kun vil spille en marginal rolle på denne dag.

Dagen har fået sit navn efter den nazistiske udryddelseslejr Auschwitz, der blev befriet af sovjetiske tropper den 27. januar 1945. Auschwitz står i dag som indbegrebet af den nazistiske ondskab: forfølgelsen af sigøjnere og andre grupper og, i særdeleshed, folkedrabet på Europas jøder. I lejren døde omkring 1 million jøder og over 100.000 polakker, sigøjnere, sovjetiske krigsfanger og andre ved gasning, henrettelser og på grund af de umenneskelige forhold, der var dagligdag i Auschwitz. Auschwitz-dag tager dermed afsæt i et konkret historisk sted og en historisk forbrydelse mod menneskeheden.

I forbindelse med etableringen af denne mindededag i Danmark påpegede tidligere overrabbiner Bent Melchior i 2003, at begrebet Auschwitz har fået universel betydning. Som Melchior udtalte, dækker det "i virkeligheden over alle former for masse mord, etniske udrensninger og alle kollektive forbrydelser mod mennesker, hvis eneste forbrydelse er, at de er født ind i eller har tilsluttet sig den 'forkerte' gruppe. Auschwitz, der oprindeligt var et europæisk fænomen, dækker i vores bevidsthed uhyrligheder i hele verden". Auschwitz kan i dag forstås som generelt symbol på de ubeskrivelige lidelser, som racistiske ideologier og totalitære regimers overgreb kan medføre.

Den årlige Auschwitz-dag sætter fokus på mindet om folkedrabet på de europæiske jøder, på nazisternes forfølgelser af andre grupper og på folkedrab mod grupper i andre lande igennem tiderne. Auschwitz-dag er således en mindededag, hvor ofre for Holocaust og nazisternes forbrydelser mindes, og hvor Danmark samtidig ihukommer de mange millioner ofre for andre folkedrab. Den fælles markering af disse forbrydelser mod menneskeheden skal ikke nivellere forskellene mellem folkedrab begået mod offergrupper på forskellige tidspunkter i forskellige samfund. Markeringen af Auschwitz-dagen skal respektere det specifikke, der karakteriserer hvert folkedrab. Den fælles markering kan hjælpe til at forstå, at alle ofre for disse forbrydelser var ofre for den samme dynamik, der er kendetegnende for folkedrab.

Auschwitz-dagen handler ikke kun om fortiden, men også om fremtiden. At mindes alle ofre for folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden skal understrege forpligtelsen til at arbejde for at standse og forhindre folkedrab i vores tid. Via oplysning og undervisning i Holocaust og andre folkedrab skal Auschwitz-dagen bidrage til en styrket bevidsthed om folkedrab og dermed også til en forøget vilje til at handle i situationer, der kan udvikle sig til folkedrab.

På Afdeling for Holocaust- og Folkedrabsstudier bestræber vi os på, gennem undervisning, at mindes ofrene for Holocaust og andre folkedrab og på den måde sætte fokus på forebyggelse af folkedrab i vor tid. Folkedrabet på de europæiske jøder under Anden Verdenskrig indtager en central rolle i vores forsøg på at få elevernes og samfundets øjne op for igangværende forbrydelser mod menneskeheden. Det gælder både for vores undervisningshjemmeside www.folkedrab.dk, der er suppleret af en særskilt hjemmeside om Holocaust (www.holocaustuddannelse.dk), vores trykte undervisningsmateriale og de landsdækkende heldagsseminarer, som vi arrangerer for ungdomsuddannelserne.

Her skal blot fremhæves tre eksempler: I 8 ud af 15 workshops på vores heldagsseminarer problematiserer vi årets tema "Efter folkedrab" med afsæt i Holocaust. Størstedelen af det materiale, vi på www.folkedrab.dk foreslår lærere at arbejde med i forbindelse med Auschwitz-dag 2006, omhandler Holocaust, og den bog, vi omdeler til alle 2000 deltagende elever på seminarerne, *I skal fortælle det – En bog om Holocaust i Europa 1933-45*, giver eleverne en meget fyldig introduktion til de nazistiske jødeforfølgelser.

Alan Jordan har ret, når han skriver, at Holocaust ikke må blive opfattet som blot "abstrakt historie". Den internationale Stockholm-erklæring fra 2000, der gav anledning til etableringen af Auschwitz-dagen i Danmark, minder os om det og tilføjer: "Med en menneskehed som stadig er vansiret af folkedrab, etnisk udrensning, racisme, antisemitisme og fremmedhad, deler det internationale samfund en højtidelig pligt til at bekæmpe disse onder". Det er den pligt, vi forsøger at leve op til med Auschwitz-dag.

Spændingen mellem på den ene side at give Holocaust en særlig fremtrædende rolle og samtidig inddrage andre folkedrab, mellem det specifikke i ét folkedrab og det almene i alle folkedrab, mellem en mindedag der vender blikket tilbage og en mærkedag der er fremadrettet, kendetegner Auschwitz-dagen i Danmark og er en særlig udfordring for alle involverede. Denne spænding præger ikke kun den danske Auschwitz-dag men karakteriserer også diskussionen i andre europæiske lande, f.eks. i Storbritannien. Hvert land må i lyset af sin historie og selvforståelse finde sin egen måde at håndtere udfordringen på. Holocaust er, som forfatteren Imre Kertész udtrykker det, "den europæiske civilisations trauma" og handler ikke kun om fortiden eller om tyskere og jøder. Holocaust handler om forfølgelse af mennesker alene på grund af religion og etnicitet og minder os om, hvad den europæiske civilisation har været i stand til. Hvilke uhyrligheder, der har fundet sted her, og som vi ikke ønsker gentaget nogen steder.